

FORSKNINGSÖVERSIKT
KOMMUNJOURNALISTIK
ARBETSRAPPORT NR 71
LARSÅKE LARSSON

ISSN 1101-4679

Forskningsöversikt
Kommunjournalistik

Larsåke Larsson

Göteborgs Universitet
Institutionen för Journalistik
och masskommunikation
1997

Innehållsförteckning

Inledning	1
1. Föreställningsramar	1
2. Vad finns det för forskning om kommunal journalistik?	3
3. De viktiga lokalnyheterna...	5
3.1. ....för massmedierna	5
3.2. ....och för publiken och medborgarna	6
3.3. Utvecklingslinjer	8
4. Vad förklarar mediernas kommunala bevakning?	8
4.1. Lokala faktorer	8
4.2. Marknadssituationen	9
4.3. Nyhetsvärdering	10
4.4. Bevakningsformer	12
4.5. Inre organistaion	13
4.6. Relationen journalister-källor	15
4.7. De institutionella aktörerna	16
5. Vad bevakar medierna inom den kommunala sektorn	18
6. Avslutning	21
Referenslista	22

Kommunjournalistik - en forskningsöversikt

Länets bussbolag byter turlista. Den stora ortstidningen rapporterar om klagomål från resenärer för sämre service. Ett par dagar senare pryds förstasidan av en talong som läsarna kan fylla i och skicka in som protest till det offentliga företaget. En vecka senare och ett antal buntar talonger rikare backar bolaget och ändrar turlistan.

Det är kommunal bevakning i mitten på 1990-talet. 25 år tidigare, när det första större forskningsprojektet om kommuner och medier presenterades (Birgersson 1969) hade tidningen knappast valt en sådan nyhetsform eller sett som sin uppgift att servera läsarna ett protestinstrument.

Denna översikt har till syfte att presentera forskningen om mediernas lokala offentliga bevakning - kommunjournalistiken. Med kommunjournalistik avses här hela bevakningskedjan: insamling, källkontakter, redaktionsarbete samt givetvis nyhetsmaterialets innehåll och utfall. Även om studiens empiriska delar enbart är inriktade på kommunerna inbegrips här även landsting och statliga organ, eftersom forskningen inte alltid har skiljt på olika myndigheter på lokal nivå.

1. Föreställningsramar

Det svenska samhällssystemet bärs upp av starka partier och organisationer. De fungerar som kravställare och opinionskrafter och tillhandahåller de representanter som väljs av medborgarna till olika beslutande församlingar. Beslutsorganen har sedan en formellt passiv förvaltningsapparat till sitt förfogande som verkställer besluten. Så kan man kortfattat beskriva den gemensamma politiska referenssam som massmedieforskningen inordnat sig i (Svendsen-Weibull 1977 s. 9ff).

Politisk påverkan sker således genom partier, organisationer och andra grupperingar som även agerar mellan valen. Politik på lokal nivå utövas främst i styrelser och nämnder utöver det lokala partiarbetet. Men politik - i bemärkelsen avgöranden om vem som får vad, när och hur - kan även ses som beslut och handlingar inom hela förvaltningsapparaten. Denna skola präglar idag viss kommunforskning, men har förut inte haft något påtagligt inflytande på inhemsk medieforskning.

Norska maktutredningen från tidigt 1980-tal var inne på samma spår med sin tes att det finns fler politiska aktörer än politiker. Man tecknade bilden av ett segmenterat samhälle där olika lodrätta intressegemenskaper med

maktkrav skjuter upp genom det politiska systemet. Även om analysen avsåg ett nationellt plan kan paralleller dras till en lokal nivå. I senare års internationella litteratur talas mycket om påverkan genom olika nätverk, tex "policy communities" och "issue networks".

Samhällsmaskineriet är inte heller statiskt. Den offentliga styrningen och förvaltningen har genomgått stora förändringar och omprövningar under de senaste 10-15 åren. I ett europeiskt perspektiv har det skett en tydligt decentralisering av statsmaktens sfär till regional och kommunal nivå. I vårt land har decentraliseringen fortgått till rent lokal nivå genom inrättande av stads- och kommunalnämnder. Den demokratiska reformeringen har gått hand i hand med ökad ekonomisk styrning och effektiviseringssträvanden.

Beskrivningen av politisk påverkan måste kompletteras på en viktig punkt. "Både när det kjempes om velgerne, og når det strides om bevilgninger, sker mye av kampen også i en tredje kanal: massmedia. For informasjon er ammunisjon. /.../ Men massmedia er ikke bare en arena der ulike aktører kjemper mot hverandre /.../ Massmedia er også selv aktør" (Eide-Hernes 1987 s.11).

Massmedierna har enligt en traditionell begreppsapparat i huvudsak tre funktioner: att förmedla information om väsentliga samhällsfrågor, att vara forum för opinion och debatt samt att fungera som granskare och kommentator av det politiska skeendet (Svendsen-Weibull 1977 s. 12). Idag används som sagt delvis andra uttrycksformer, tex arena- och aktörsbegrepp och mediernas underhållande funktion har blivit allt mer klarlagd. Men i det stora hela härskar fortfarande uppfattningen om de tre huvuduppgifterna.

Journalistiken har förändrats över tid. I ett historiskt perspektiv är det rimligt att operera med åtminstone tre faser när man ska sammanfatta beskrivningarna av utvecklingen. Den första präglades av referat medan den andra innebar mer aktiva medier som själva försökte bestämma dagordningen genom intervjuer och reportage. Idag befinner vi oss i en tredje fas där man utöver nyhetsbevakning gör mycker bredare medieprodukter än tidigare. Dagens redaktionella arbete kännetecknas av serviceideologi, kampanjournalistik och dramaturgiska presentationsformer, menar Eide-Hernes (1987 s. 149ff). En annan slutsats i forskarsamhället är att medierna avpartipolitiserats under senare årtionden (Svendsen-Weibull 1977 s. 27).

Sett i makttermer har synen på medierna växlat under hela 1900-talet, från att de är allsmäktiga över en maktlös period efter kriget till dagens syntes manifesterad i titeln *Mäktiga massmedier* (Asp 1986, s. 1ff). Den svenska maktutredningen har en ambivalent inställning. Å ena sidan betonas styrkan: "Massmedierna har makten att såväl regissera som att recensera dramat. Massmedierna besätter rollerna och bestämmer deras inbördes relationer. Media skapar vinnare och förlorare". Å andra sidan uppehåller sig utredningen en hel del på temat mediernas beroende av yttre aktörer (SOU 1990:44 s. 66f). Utredningen har också gått ner på lokal nivå och anser

sig ha funnit att lokalpressen har mycket stort eller avgörande inflytande på opinionsbildningen. Etermedier värderas dock betydligt lägre (Petersson-Carlberg 1990 s. 165).

Även forskningen har förändrats över tid. "Medieforskningen har i økene grad forskjøvet interessen fra hvordan media former publikums holdninger til sakene, til hvordan de preger hva som skal være saker for offentligheten - altså hvordan de setter dagsordenen både for personer og organisasjoner og tolker hva sakenes 'egentlige' innhold er" (Eide- Hernes 1987 s. 62). Agendastudier har haft stark ställning i främst USA under 70- och 80-talen. Samtidigt har synen på mottagarna utvecklats med förstärkt fokus på människors behov och utnyttjande av medier.

Att merparten av svensk medieforskning varit inriktad på mediernas förhållande till de politiska dimensionerna av samhällsapparaten är kanske inte så märkligt med tanke på att många projekt ingått i statliga utredningar med demokratiska utgångspunkter. Överhuvudtaget anser March-Olsen (1989 s. 1, 98) att samhällsforskningen i alltför stor grad intar en politisk utgångspunkt där "formally organized political institutions have come to be portrayed simply as arenas within which political behavior /.../ occurs". Eftersom denna studie behandlar medierna och den lokaloffentliga sektorn vid mitten av 1990-talet är det naturligt att föreställningsramen, utöver ett traditionellt politiskt perspektiv, även har ett institutionellt perspektiv liksom en perspektiv som beaktar sektorns omfattande omstrukturering på senare tid - och sannolikt även framöver.

2. Vad finns det för forskning om kommunal journalistik?

Den internationella forskningen och litteraturen om kommunjournalistik har främst intresserat sig för redaktionsprocessen, relationen mellan journalister och källor samt marknadförhållanden och mediernas villkor i olika ortstyper - däremot är intresset ganska magert i fråga om nyhetsinnehåll och medieutfall. I förhållande till alla studier som gjorts med nationell infallsvinkel är emellertid det lokala intresset begränsat. En del kända studier utgår visserligen från lokala redaktionsmiljöer, däribland Giebers *News is What Newspapermen Makes It* (1964) och delvis även Tuchmans *Making News* (1978), men de har ingen uttalad lokal problemställning. Bland direkt adekvat litteratur ska först nämnas Janowitz *The Community Press in an Urban Setting* (1952/67) som kan betraktas som ett grundverk på området. Av äldre studier måste också nämnas Gieber & Johnsons klassiska artikel *The City Hall Beat, A Study of Reporter and Source Roles* från 1961. Från 1970-talet finns det ett par engelska studier: *City Politics and the Press* (Cox-Morgan) och *The silent watchdog; The press in local politics* (Murphy). Bland studier om mötet mellan lokala medier och institutioner återfinns Dunn med *Public Officials and the Press* (1969) och inte minst Fishmans *Manufacturing the news* (1981). På 1980-talet är antalet titlar få, men här bör utöver Fishman särskilt nämnas *Community Conflict & the Press* (1980) av Tichenor m.fl. som är av klart intresse för vår del. 1990-talet visar hittills

upp mycket få titlar, men här kan nämnas Franklins & Murphys *What News* från 1991 som fräst behandlar marknadsläget för brittisk lokalpress. På tysk mark kan vi bland annat notera Mühlberger i en antologi med flera kommunjournalistiska studier (Kepplinger 1979) liksom *Strukturen lokaler Nachrichten* av Thomas Wilking (1990).

Den svenska forskningen består i första hand av sex arbeten. Förutom Birgerssons arbete (sammanställt i *Den kommunala självstyrelsen. Medborgarna informeras*, 1971) är det 1972 års pressutredning (*Pressens funktioner i samhället*), PG Holmlövs *Lokalpressen och kommunalpolitiken* från 1978, Sven Linderoths *Från konkurrens till monopol* från 1981, Lennart Brantgårde mfl i *Kommunalpolitik, massmedier och medborgare* (Ds Kn 1981:13) samt Mats Sjölin's *Kommunalpolitiken i massmediernas spegel* från 1985.

I våra nordiska grannländer är flera studier av intresse. I Danmark bör först nämnas Erik Nordahl Svendsens *Avisen i lokalsamfundet* 1979 som ingick i en lokalmonopolutredning. Listan kan dock kompletteras med flera kritiska studier från 70-talet. Norge står dock utan tvekan för den bredaste forskningen i Norden. En intressant undersökning är Eide-Hernes' *Død og pine* 1987 som visserligen inte siktar på lokala nyheter men likväl behandlar en lokal offentlig sektor, sjukvården. Den är också värdefull genom att landstingen explicit figurerar i ytterst liten utsträckning i svensk nyhetsforskning. Dessutom finns anledning att nämna Nymos *Lokalaviser och lokalpolitik* 1982 och Bakkes *Kommunaljournalistikk* 1984.

Flertalet av de nordiska arbetena publicerade under senare delen av 1970-talet och förra delen av 1980-talet. Det senaste årtiondet har forskningens intresse för svenska lokala pressfrågor varit svagt. Däremot har nyare medier av typ lokal radio utretts flitigt - främst genom Anders Lindblad och Lowe Hedman - och varit föremål för en stor rad uppsatser och rapporter, men få har varit av generell och samlad natur. I Norge sker dock idag en livaktig forskning om lokaljournalistik som avsatt ett flertal studier, främst på pressområdet av bla Høst och Roppen.

Metodologiskt inordnar sig forskningen huvudsakligen i ett sedvanligt positivistisk angreppssätt. Surveyundersökningar och innehållsanalyser är således vanliga, men även jämförande studier förekommer. Det finns också exempel på enskilda fallstudier. På senare år har det kvalitativa intresset ökat markant genom ett antal observations- och intervjuundersökningar på redaktioner och på bevakningsfältet.

När vi går närmare in på forskningsområdet kan de studier som gjorts grupperas in i ett halvdussin förklaringsansatser - ors- och marknadsfaktorer, innehåll och läsning, bevakningsformer, nyhetsvärdering, mediala organisationsaspekter samt relationen journalister-källor. Som ett resultat av forskningen kring de två sista punkterna har intresset ökat för ytterligare en infallsvinkel: forskning om källorna och deras strategier mot medierna. De två första ansatserna har i vårt land särskilt gällt för utredningar med statligt ursprung. Gruppen nyhetsvärdering är främst inriktad på urval och

utformning av nyheter. Rubriken bevakningsformer inbegriper aspekten redovisning-granskning och frågan om information före eller efter beslut. De tidigaste svenska studierna inriktade sig på orts- och marknadsansatser, medan intresset för mediernas organisation och arbetsvillkor tillhör ett senare stadium. Relationsforskning har pågått länge på angloamerikansk mark, men är mer tunsådd på hemmaplan. Av de svenska avhandlingarna är Holmlövs smalast och berör endast urval och utformning, medan Sjölin söker spegla ett bredare problemområde.

3. De viktiga lokalnyheterna

3.1. ... för massmedierna

Dagstidningar är den viktigaste kanalen för medborgarnas information och kunskaper om lokalsamhället. Det visar forskningen entydigt. De lokala nyheterna har en mycket stark ställning i dagspressen. En studie från senare tid visar att 70-80 procent av nyhetsinnehållet i landsortspressen normalt utgörs av lokalt stoff (Severinsson 1994 s. 83ff). Men redan 1972 års pressutredning kunde i vissa fall notera denna nivå (SOU/Weibull 1975 s. 69).

Sett i ett längre historiskt perspektiv har lokalt material alltid varit intressant för pressen, anser Johansson/Wiklund i en långtidsstudie 1912-72. Samtidigt har bevakningen av den närmaste regionen ökat markant - de två forskarna delar in materialet i rent lokala nyheter som rör redaktions- och utgivningsorten och regionala nyheter som rör spridningsområdet (Johansson & Wiklund 1981, s. 257). Iakttagelsen ligger i linje med uppbyggnaden av lokalredaktioner efter kriget vid åtminstone de större landsortstidningarna.

Lokalstoffet innehåller i sig många skiftande ämnesområden: arbetsmarknad, föreningsliv, kulturhändelser och kommunala frågor för att bara att nämna några. De kommunala frågorna uppgår till ungefär en tredjedel av det redaktionella utrymmet (Sjölin 1985 s. 184; SOU/Asp 1987 s. 358). En annan studie menar dock att andelen bara är en tiondel (Linderoth 1981 s. 137), medan den bredaste sammanställningen räknat i antal ingående tidningar säger att kommunstoffet svarar för 15 procent av utrymmet (Høst 1992 s. 15). En samtida norsk studie antyder att små tidningar relativt sett har mer kommunalt material än större (Roppen 1991, s. 147). På ledarsidorna har kommunalpolitiken betydligt sämre position än på nyhetsplats (Asp 1987 s. 362).

De skilda beskederna om kommunala nyheters andel är märkbar och har sannolikt mättekniska orsaker. Tiondelsresultatet bör rimligen tolkas som att 'lokalt politiskt material' är snävt definierat till rent politiska nyheter, medan begreppet 'kommunalpolitik' i tredjedelsresultatet även inbegriper verksamhetsnyheter. I danska lokalmonopolundersökningen, som skiljer på kommunalt stoff och sådant som rör byrådet, har det senare en mycket blygsam ställning (Svendsen 1979 s. 36, 85).

Det finns tre sorters lokalpress, menar Sigurd Høst i en sin studie av 15 norska aviser - den traditionella referattidningen, den lösnummerinspirerade lokaltidningen och den heltäckade tidningen. Den första typen har

mycket mötes- och dokumentreferat, många notiser, enkel layout och begränsat utrymme för kritik och konflikt. Den andra behandlar få ämnen med många bilder, använder fler källor och intervjuer och drar sig inte för konflikter. Den tredje vill ge bred information, har sträng nyhetsvärdering och övervakar kommunen aktivt med en nykter layout där text dominerar över bilderna. Flertalet undersökta aviser har begivit sig mot den tredje typen under senare decennier (Høst 1992 s. 16).

I ett internationellt perspektiv skiljer sig nordisk lokalpress i viss mån från exempelvis angloamerikansk. I USA består lokalmedierna i relativt stor utsträckning av små blad med stark annonsprägel. I England finns numera en stor mängd lokala (annonsfinansierade) gratistidningar med skiftande redaktionell kvalitet liksom en rad kommunalt producerade tidningar, särskilt i Labour-styrda kommuner. Här finns det också en tydlig kedjebildning på ägarnivån för de vanliga prenumerationstidningarna, som ofta är kvällstidningar (Franklin & Murphy 1991).

De kommunala nyheterna i länsradion (Sveriges Radio/P4, tidigare Lokalradion) visar likheter med pressens. Skillnaden är dock stor mellan olika orter både i sändningstimmar och ämnesfördelning till fördel för stationsorterna (Brantgärde 1981 s. 51ff, Sjölin 1985 s. 207ff).

Den lokala etermediemarknaden har växt kraftigt på kort tid, framför allt sedan privat lokal radio blev möjlig 1993. Nyhetsambitionen skiftar hos de nya kommersiella stationerna - den förefaller mestadels relativt låg, men det finns enstaka exempel på en stark satsning på kommunala nyheter. Utvecklingen innebär att vissa (större) kommuner möter fler reportrar idag i sina mediekontakter än tidigare.

Var tionde journalist på lokalpressens huvudredaktioner sysslar med kommunbevakning till vilket kommer alla lokalredaktörer, enligt en totalundersökning av uppdragen en viss dag. För länsradion är det svårt att mäta förhållandena, eftersom den praktiskt taget saknar specifika kommunreportrar (Alström & Östlund 1994 s. 56). Åtta av tio journalister inom lokalpressen och nio av tio på länsradion anger i en annan studie att de har minst månatlig kontakt med det kommunala. När det gäller landstingen är andelen fem av tio och för länsmyndigheter åtta av tio (Petersson & Carlberg 1990 s. 174.) Det innebär att även tidningar utan region- eller länstäckning har förhållandevis tät kontakt med länsorgan.

3.2. ... och för publiken och medborgarna

Mediernas lokala nyheter tillhör ömsesidigt det innehåll som intresserar publiken mest, tillsammans med bl.a. rikspolitik, tv-sidor, olyckor/brott och insändare. I ett antal studier toppar lokalnyheterna rangordningen. Fyra av fem tillfrågade uppger sig läsa det mesta eller en stor del av det lokala materialet, enligt pressutredningen. Även senare studier upprepar dessa nyheters betydelse för läsarna (Weibull-Björkqvist 1990 s. 37). Lokala nyheter är ett avgörande skäl att överhuvud taget ha en morgontidning, de klassas som den viktigaste egenskapen efter trovärdighet och saklighet (SOU 1994:94 s. 111).

Inom det lokala stoffet har de kommunala frågorna hög exponering i vissa undersökningar och lägre i andra. Studier vid Dagspresskollegiet visar att 'kommunalpolitik' hamnar på sjätte plats i en rangordning av mest viktiga ämnesområden i lokalpressen, närmast efter lokal arbetsmarknad. Denna ranking från 1987 ligger högre än i tidigare motsvarande undersökningar från 1979 och 1983. Huruvida detta är ett tecken på ett ökat kommunalt intresse återstår att se (Strid 1989 s. 58). Läsning av kommunalpolitiskt stoff ökar något med ålder och inte helt oväntat med större politiskt intresse. Engelska studier av landsortspress antyder att ämnet kommer på andra plats i rangordning efter radio/tv (Weibull 1983, s. 303ff).

Medborgarnas skiftande intresse för kommunala nyheter enligt olika forskningsprojekt kan möjligen förklaras med att terminologin förbisetts när man jämfört resultaten - på samma sätt som när innehållet jämförts. I vissa studier har man uppenbarligen frågat efter läsning om 'kommunalpolitik' och i andra efter t.ex. 'kommunala frågor'. Det första begreppet har de intervjuade sannolikt kopplat samman med ärendens politiska hantering, medan det andra kan ha fört tankarna till kommunal verksamhet i sin helhet.

De kommunala nyheterna läses flitigare på mindre orter än på större, enligt danska monopolstudien. Å andra sidan spelar den stora ortens tidning större roll för att kunna följa vad som händer där, eftersom kommunen är mer svåröverskådlig och direktkontakterna mellan medborgare och styrande är färre. De personliga samtalskanalerna har stor vikt i små samhällen. Kontentan av resonemanget är att läsning av lokalt nyhetsstoff är mer utbredd i det lilla samhället medan det har mer samband med politiskt intresse i det stora (Svendsen 1979 s. 138). Det ligger i linje med norska erfarenheter av bygdeblad där man hävdar att allmänheten har lättare att komma till tals i de små aviserna (Roppen 1991 s. 108, Sørbø 1991 s. 170).

Även länsradiokanalen har en viktig informativ roll för invånarna samtidigt som den fyller andra funktioner som att ge mer omdelbar belöning av typ förströelse. Den kompletterar dagstidningarna, men har begränsad betydelse som opinionsskapare och arena för olika åsikter. (Hedman 1990 s. 53ff). Rollen är dock omdiskuterad, Sjölin's resultat ger "inte grund för slutsatsen att lokalradion ger ett påtagligt komplement till dagspressens kommunalpolitiska bevakning" (Sjölin 1985 s. 209).

De nya lokala och regionala etermedierna når lågutbildade i större grad än tryckta medier. Men de demokratiska värdena har inte ökat eftersom deltagandet i dessa medier är socialt skeva (Lindblad 1983 s.109, 172ff). En annan undersökning drar slutsatsen att vare sig länsradion eller lokala tv-kanaler rubbar dagstidningars ställning och att tv-kanaler bara haft begränsat genomslag som lokalt informationsmedium, eftersom den inte svarar mot några behov som inte redan existerande medier täcker (Weibull 1989a s. 132ff).

Den snabba utvecklingen på etermediområdet, framför allt när det gäller lokal kommersiell radio från 1993, har givetvis förändrat medielandskapet och medieanvändningen. När detta skrivs 1996 finns dock inga tyngre forskningsresultat av denna utveckling.

3.3. Utvecklingslinjer

Vilken utveckling har forskarna iakttagit de gångna årtiondena hos svensk lokapress? Fram till mitten av 1950-talet fyllde utrikes-, inrikes- och lokalnyheterna varsin tredjedel av utrymmet i en genomsnittlig dagstidning, men sedan ökade det lokala och regionala materialet och i mitten av 1970-talet upptog det närmare 2/3 av utrymmet. Kommunforskningen uppger att de lokala nyheterna i pressen ökade kraftigt mellan 1966 och 1979 (Brantgärde mfl 1981 s. 204). Även valforskningen noterar en tydlig uppgång av de lokala politiska nyheterna på 1970- och 80-talen jämfört med 50- och 60-talen (SOU-Asp 1987 s. 357). Utvecklingen uppfattas som en funktionell anpassning till ökningen av nyhetssändningar i de nationella etermedierna (SOU 1994:94 s. 46).

Lokalnyheternas expansion inom landsortspressen förefaller ha kulminerat i början på 1980-talet (SOU 1994:94 s. 46). Påståendet stöds av en norsk studie som visserligen enbart gäller små bygdeblad men som menar att de kommunala nyheterna faktiskt stått stilla omfångsmässigt på senare tid (Roppen 1992 s. 120).

Forskningen om läsning förfinades på 80-talet under inflytande av användningsskolan. Dessa analyser av mediernas funktion har slutat i två huvuddimensioner när det gäller medieanvändning: informationsgrad och underhållningsgrad (Weibull 1989 s. 190ff; Weibull-Björkqvist 1990 s. 42f). Sett ur mottagarnas synvinkel har pressens lokala nyheter bibehållit sitt grepp om publiken oavsett om man mäter efter mediernas funktion (vad man utnyttjar dem till) eller användbarhet (bästa informationskanal för lokalnyheter), trots att nya medier av typ radio och tv kommit med i bilden (Gustafsson-Weibull 1992 s. 101, 110).

4. Vad förklarar mediernas kommunala bevakning?

4.1. Lokala faktorer

Kommunstorlekens betydelse för nyhetsförmedlingen var en naturlig utgångspunkt för Birgersson, vars arbete ingick i ett stort forskningsprojekt för att utröna effekterna av kommunsammanläggningar under 1960-talet. Ortens storlek visade sig dock inte så intressant som enskild faktor. Däremot var utgivningsorten klart betydelsefull, en slutsats som senare återkommer i flera undersökningar. På utgivningsorterna är nyhetsspridningen större än på andra orter (Birgersson mfl 1971 s. 49).

En ortaspekt tycks dock vara mindre utforskad: nyhetsspridningen i storstädernas förorter. Lokalnyheternas tyngd beror givetvis på att medierna insett läsarnas intresse för detta material. Lokala nyheter säljer. Men de befolkningsrika förorterna är ofta svagt bevakade, vilket Sjölin (1985 s.183ff) exemplifierar. Denna aspekt borde rimligen varit föremål för journalistisk forskning i större utsträckning.

Ortsfaktorn kan vidgas till att gälla nyhetsbevakningen i relation till den lokala samhällsstrukturen. Det är ett vanligt tema i amerikansk och brittisk pressforskning där särskilt skillnaderna mellan små homogena samhällen

och stora pluralistiska påpekas. Tichenor-gruppen skriver: "(B)oth media personnel performance and media use patterns of citizens will differ according to structural characteristics" (Tichenor m.fl. 1981 s. 221f). Forskningens gängse uppfattningen är att bevakningen på mindre orter är mindre professionell än på större.

4.2. Marknadssituationen

Den faktor som förutom utgivningsorten främst ökar lokalmaterialet anses vara mediernas marknadssituation. Forskningen om monopol och konkurrens och dessa variablers effekter på nyhetsrapporteringen och opinionsbildningen har djup tradition i Sverige. Resultaten är dock inte helt entydiga.

Det grundläggande tesen är att konkurrens befrämjar nyhetsförmedling och att monopol motverkar en kvalitativ journalistik, vilket framförs av bl.a. Birgersson (1969/71), SOU/Weibull (1975), Svendsen (1979) och Linderoth (1981). Sjölin menar dock att monopolens negativa effekter på dagspressens informations- och granskningsfunktion inte kan beläggas. I rent kvantitativa termer skriver två tidningar givetvis mer än en, men två konkurrenter visar sig ofta bevaka samma frågor och det är egentligen bara i notiserna som man ser en differentiering av utbudet (Sjölin 1985, s. 201ff).

Så långt är bilden någorlunda begriplig, men inte om analyserna bryts ner ytterligare. Weibull, Svendsen och Linderoth menar att andelen kommunpolitiska nyheter (av det totala lokala redaktionsmaterialet) minskar i ett monopol, medan Sjölin hävdar motsatsen. Linderoth anser vidare att det partipolitiska materialet minskar medan Sjölin även här har en annan uppfattning. Monopoltidningar favoriserar dessutom det egna partiet i mindre grad än konkurrentstidningar, enligt Sjölin och viss mån Linderoth, medan Weibull fann samma grad av partipolitiserings i de två marknadssituationerna. Vad gäller explicit kritik av kommunen finner varken Sjölin eller Weibull stöd för antagandet att monopolpressen blir mindre noggrann med sin granskningsuppgift, medan Linderoth redovisar motsatta resultat (Sjölin 1985, s. 201ff).

Mindre politiskt material och minskad partipolitiserings men inga klara besked om det kritiska materialets ökning/minskning får gälla som summering. Noteras kan att utifrån flertalet synvinklar står Sjölin mot de övriga. Meningsskillnaderna kan hänga samman med delvis olika utgångspunkter. Men de reser samtidigt frågan om man kan dra generella slutsatser om monopol och konkurrens från undersökningar av några enstaka tidningsmarknader. Sigurd Høst menar att det inte finns något tydligt samband mellan konkurrens och redaktionell kvalitet. Han vill förklara det med att även monopolpressen upplever konkurrens med t.ex. rikspress och att professionaliseringen av lokaljournalistiken kan betyda lika mycket som konkurrens (Høst 1992 s. 16).

4.3. Nyhetsvärdering

Forskning om urval och utformning av nyheter var länge en dominerande ansats, både internationellt och i Sverige. Utomlands har gatekeeper-studier haft en stark ställning och här hemma präglade objektivitetsproblemen under lång tid den vetenskapliga debatten genom främst Jörgen Westerståhl.

En utgångspunkt för studier om nyhetsvärdering är Johan Galtung och Mari Holmboe Ruges välkända nyhetskriterier. Egenskaper som skapar en nyhet är enligt dessa att händelsen involverar elitpersoner, att den är negativ, utsatt för konflikt, bekräftar stereotypa föreställningar, ligger nära i tiden och nära kulturellt/geografiskt samt berör elitnationer - den undersökning som låg i botten gällde just utrikesnyheter (Galtung & Ruge 1965). Deras slutsatser har visserligen kritiserats för de saknar yttre jämförande data och inte minst i vårt sammanhang för att de inte passa lokal nyhetsförmedling, men de utgör ändå ofta en startpunkt för forskning på området.

Holmlöv utgår från Galtung & Ruges teser i sin forskning om nyhetsvärderingen hos två tidningar på samma ort. Han finner att publicering av kommunens nämndbeslut framför allt kan relateras till fyra nyhetsvärdesfaktorer, nämligen storlek (ärendet berör många), prominens (det handlar om känt folk), personlig anknytning och konflikt/negativitet (Holmlöv 1978 s. 118, 185). Birger Nymo (1982) kommer till ungefär samma mening.

Hernes karakteriserar "godt stoff" som intensiva, tillspetsade, förenklade, konkreta, polariserade och personifierade. Men medierna tar inte bara upp enstaka händelser - följetongen eller serien ökar också skrivviljan. Här utkristalliserar sig flera typer av mediedramer. De kan utspela sig som ett händelsedrama utifrån yttre omständigheter eller som ett karaktärsdrama som hänger på aktörernas egna handlingar. En vanlig dramaturgisk struktur är treakten där vi presenteras frontlinjerna i en konflikt i första akten, upplever konflikten i den andra och får del av eftertanken i tredje akten. "Veien går fra hensikt, over konflikt til innsikt". Analysen slutar i en triangelhypotes där medierna vill få personer, organisationer och andra grupper att reagera på varandra eller en part att via medier provocera någon annan till utspel (Eide-Hernes 1987 s. 21, 125, 168).

Nyhetsvärderingen i den lokaloffentliga bevakningen skiljer sig inte från annan journalistik, men vissa av kriterierna tycks vara mer utslagsgivande. I en tysk studie från en mindre stad med flera tidningar är person- och elitkriterierna klart framträdande, två tredjedelar av lokalnyheterna bygger på prominenta personer och 90 procent av kommunbevakningen består av utsagor från ansvariga personer. I grunden spelar givetvis också närhetsfaktorn stor roll (Rohr 1979 s. 92f).

Enbart konfliktfaktorn har format ett helt forskningsfält, manifesterat av Tichenor-gruppens studier: "Conflict grows out of countervailing social groups seeking to reach their respective goals within the system. Conflict frequently gives rise to increased mass media publicity, which in turn tends to accelerate the intensity of the conflict" (1981 s. 171).

Att konflikter har stor nyhetsskapande kraft är de flesta iakttagare överens om. Samtidigt är flera forskarlager eniga i uppfattningen att denna faktor har

lägre betydelse på lokal nivå än på på andra nivåer. Dessutom bör vi vara medvetna om att konfliktfaktorns stora betydelse i amerikansk tappning hänger samman med att alla typer av avvikande uppfattningar ofta ingår i begreppet, även sådant som reservationer i ett kommunalt beslut och uppbarligen också olika förslag som läggs i en församling. Det måste ställas mot det faktum att de flesta lokala beslut tas i enighet. Nordisk forskning vill visa att artiklar med negativa inslag inom kommunjournalistiken inte utgör mycket mer än tio procent (Svendsen 1979 s. 45, 93, 133; Roppen 1991 s. 145).

Vissa forskare hävdar att det snarare är konsensus som gäller inom den lokala nyhetsbevakningen, konsensus mellan medierna och det offentliga etablissemanget. För Janowitz var det ett huvudintryck och ett grundtema: "The community press acts as a mechanism which seeks to maintain local consensus through the emphasis on common values rather than on the solution of conflict values". Denna strävan står i samklang med såväl lokala ledares som publikens intressen - man ser inte tidningen i första hand som partisk utan som agent för lokalsamhällets välgång och framsteg (Janowitz 1952 s. 11/60ff). Artiklar och programinslag som främjar ortens och bygdens ställning och framtid har således gott nyhetsvärde (se tex Cox & Morgan 1973 s. 143).

Lokalmediernas rapportering påverkas mer av den kommunala verkligheten än av (vissa) andra faktorer, menar Holmlöv i sin djupa studie - där verkligheten definieras som de ärenden som behandlas i beslutsorganen. Han jämför nyheterna från mötesprotokoll, potentiella nyheter (andra ärenden) och läsarnas informationsbehov och kommer fram till att "(i) stort sett förefaller det också som de publicerade ärendena är mer intressanta och relevanta än de opublicerade". Men han formulerar dock en alternativ tes att nyhetsurvalet inte samvarierar med läsarnas intresse utan att läsvärdet mer påverkas av deras egen situation (Holmlöv 1978 s. 168, 185ff). Författaren beaktar inte närmare att den kommunala verkligheten kan bevakas utifrån annat än pågående ärenden, t.ex. genom reportage från den offentliga fält- och institutionsverksamheten. Med Holmlövs angreppssätt identifieras inte heller uppsökande och granskande nyhetsinsatser. Tips och läckor nämns visserligen, men de antas likväl omsider dyka upp i protokollen.

Resonemanget om verklighetens påverkan baseras på det faktum att medier på samma ort ofta rapporterar om samma saker. Men detta kan lika gärna bero på en gemensam professionel nyhetssynen och det flockbeteende som under senare tid diskuterats när det gäller journalisters nyhetsjakt. Å andra sidan är det svårt att ifrågasätta resonemanget - och antyda att verkligheten inte påverkar nyhetsbedömningen.

Svendsen menar i sina studier av "virkelighedens pres" att olika samhällsgruppers påverkan skapar en tillräckligt omfattande, källblandad och kritisk kommunalbevakning, åtminstone på större orter. Men saknas trycket utifrån krävs en egeninitierad uppsökande journalistik från mediernas sida, annars blir bevakningen både okritisk och begränsad i omfång (Svendsen 1979, s.137). Samtidigt bör medierna enligt Bakke anpassa sig till (de norska) maktutredarnas nya teorier om kommunal verklighet, t.ex. det segmenterade politiska systemet och den horisontella intressepåverkan. Journalister

bör exempelvis göra klart för sig om de ofta föreningsaktiva politikerna i en fritidssnämnd representerar andra intressen än de partipolitiska. Och de bör ställa frågan ur vilka segment ledamöterna i en kommunstyrelse kommer och vad det betyder politiskt-demokratiskt (Bakke 1984, s. 129).

4.4. Bevakningsformer

Den journalistiska normen predikar ett granskande och undersökande ideal, medan verkligheten ser annorlunda ut med redovisning som den mest framträdande arbetsmetoden. Forskare är idag tämligen överens om att medierna i stor utsträckning ägnar sig åt att återge skeenden utan mer ingående granskning (se tex Nohrstedt & Ekström 1994).

Sett till de kommunala beredningsprocesserna är forskningen likaså överens om att medierna främst rapporterar i efterhand när beslut har fattats, medan bevakningen av frågor före beslut är begränsad. Det är inte ovanligt att forskare sätter likhetstecken mellan förhandsbevakning och undersökande journalistik, men det är av visst värde att hålla isär begreppen. Redovisande förhandsjournalistik förekommer ju också, tex bevakning av nämndberedningar och presentation av arbetsrapporter.

Redan 1963 skrev Furhoff i *Pressens förräderi*: "Tidningarna borde generellt ha ambitionen att presentera det kommunala materialet på långt tidigare stadier, på de stadier då det gäller kommunala problem och inte ärenden /.../ På så vis får allmänheten kännedom om de alternativ som har övervägts innan frågan blivit ett ärende hos kommunens styrelse. Men tidningen bör /.../ också ha ambitionen att presentera det kommunala stoffet med ett eget grepp. Oberoende av den kommunala rutinen bör tidningen företa sin bedömning av situationen, aktualisera vad den anser angeläget och driva på förvaltningen inom de sektorer den anser försummade" (Furhoff 1963 s. 37). Två decennier senare konstaterar han att bara en tiondel av svenska landsortstidningars nyhetsström bygger på egen bevakning, medan 60 procent utgår från tips och inbjudningar - resten är telegram (Furhoff 1986, s. 91).

Det ligger i linje med ett resonemang av Tichenor m.fl. (1981 s. 85ff) om distributiv och feedback-information där "distributive information is for routine consumption; and feed-back information has the potential for stimulating individual or organized reaction or protest". När de sedan ger exempel på feedback-information nämns bevakning av fullmäktige, krav på skolstyrelsen och tvister på arbetsmarknaden, vilket ger ett intryck av en tämligen eftersläpande och senkommen form av information före beslut, åtminstone jämfört med vad Furhoff tänkte sig.

Sjölin kommer i sin studie fram till att mer än hälften av antalet tidningsartiklar och radioinslag kan betecknas som rent distributiva. Läger vi *all* beslutsrapportering i vågskålen (även med kritik) blir andelen två tredjedelar. Den övriga delen består av feedback-information före beslut med och utan kritik. Massmedierna ger således "ett i huvudsak officiöst perspektiv" (Sjölin 1985 s. 158ff). Svendsen och Roppen har bättre siffror för den undersökande journalistiken men räknar å andra sidan dit alla artiklar med intervjuer - därmed består en norsk regiontidning till hälften av uppökande journalistik. De norska bygdebladen är dock klart sämre, även om

den uppsökande journalistiken ökat från 60-talet och framåt i de små bladen (Svendsen 1979 s. 131ff; Roppen 1991, s. 142f; Roppen 1992 s. 103f). Bilden av bygdebladen stämmer med Tichenors grundtes om ortsfaktorns inverkan.

Bakke tillfredsställer vårt önskemål att skilja på förhands- och uppsöksjournalistik. Ändå slutar det med nästan exakt samma siffror: bara omkring en sjättedel av nyhetsmaterialet i sex norska tidningar utgör information före beslut respektive undersökande journalistik. När han tar bort notiserna höjs andelen "egen søgevirkosomhet" till en fjärdedel, vilket ligger närmare Sjölin. Bakke söker också ut det material som ger analys eller sammanhang och finner att även det hamnar på sjättedelnivån. Det "analytiska perspektivet" innebär då mestadels konsekvensbeskrivning, historiska bakgrunder eller redovisning av konflikter och intressekonflikter (Bakke 1984, s. 243ff).

Ett nyare inlägg i granskningsfrågan härrör från en studie där man följde ett antal reporteruppdrag vid främst lokala/regionala medier. Av obeserverade 94 uppdrag fann forskarna inte något enda som kunde betecknas som kritiskt granskande (Nohrstedt & Ekström 1994, s. 160). En annan delstudie inom samma projekt visar att 20 procent av alla kommunaljournalistiska uppdrag under en dag vid landets redaktioner gällde rapportering före beslut och 30 procent rapportering efter beslut, medan hälften avsåg nästa stadium i den kommunala processen, implementeringsstadiet (Larsson 1994, s. 126).

Frågan om information före eller efter beslut har diskuterats under lång tid. Även om det inte finns några tyngre belägg om utvecklingen under de senaste årtiondena kan man med visst fog hävda att offentlig förvaltning blivit allt mer öppen för insyn före beslut. Det har givetvis ökat mediernas möjligheter att bevaka beredningsfasen (se tex Flodin 1993). En slutsats är därför att Furhoffs resonemang i stor utsträckning har infriats i sin första del, den om att medierna bör presentera alternativ. Däremot pekar flera studier på att den senare delen, om egna grepp och om att driva på förvaltningarna, inte har utvecklats särskilt mycket sedan 1960-talet.

4.5. Inre organisation

Nyhetsforskningen har alltmer intresserat sig för nyhetsproduktionens organisatoriska förutsättningar. Denna forskning skiljer sig i viss mån metodologiskt från tidigare studier genom att mer bygga på deltagande observationer och intervjuer på arbetsplatserna och på bevakningsfältet. Tuchman är redan nämnd. Föregångare var Edward Epstein med *News from Nowhere* (1975) och en annan känd studie är Herbert Gans' *Deciding What's News* (1979). Spännvidden mellan en stor amerikansk redaktion och den lilla svenska lokaltidningen kan dock tyckas stor. Ändå finns det många likheter. På lokal nivå finns det dock som sagt en mycket intressant studie – Mark Fishmans från 1981.

Mediernas rutinbevakning beskrivs i en rad undersökningar. Fishman (1981 s. 15) delar in det lokala nyhetsarbetet i två huvudgrupper, rutin-journalism och manipulerad journalism. Linderöth (1981 s. 72) ser rutinnyheterna som en väsentlig del av kommunreportrarnas arbete där de ständigt pejlar av

sina regelbundna kontakter inom förvaltningarna. Sjölin (1985 s. 205f) är inne på samma tema med sin markering av den omfattande bevakningen av nämnder och styrelser. Han noterar vidare likheterna mellan tidningarna i deras kommunbevakning där man följer samma rutiner, men likheterna anses också bero på en gemensam professionell nyhetspolicy. Nohrstedt-Ekström instämmer i dessa slutsatser i sin observationsstudie och betraktar rutinbevakningen som en paradox kring journalistikens ideal och verklighet - i likhet med granskningsaspekten (Nohrstedt & Ekström 1994 s. 160).

I de organisatoriska analyserna har begreppet medielogik fått fotfäste, efter Altheide och Snow i *Media Logic* (1979). Redaktioner påverkas av flera skilda styrfält - marknaden, ideologier och ett normsystem, men även av produktionsmässiga faktorer. Vissa händelser blir nyheter för att det passar mediernas arbetslogik och vissa bli det inte för att de strider mot denna logik (Asp 1990 s. 8).

De produktionsmässiga kraven inverkar enligt Altheide och Snow till och med på människors sätt att tänka och samhällets funktionsformer. Det är detta som Hernes kallar mediavridning och Asp medialisering.

I medielogiken ligger också en annan intressant aspekt - mediernas redaktionella kultur och policy. Är det möjligen så att en tidnings eller radiostations egen lokala kultur, tradition och policy har större styrkraft än vissa andra traditionellt framförda faktorer? Här finns mycket att studera för en kvalitativt inriktad medieforskare.

Mediologiken har två sidor - den redaktionella och den institutionella. Samtidigt som redaktionsarbetet styrs av bl.a. tids- och resursmässiga begränsningar kan detta faktum också utnyttjas av den bevakade parten, i det här fallet kommunerna, i deras kontakter och påverkan gentemot medierna.

De offentliga organen lägger sig i linje med de mediala drivkrafterna och "provide reporters with the frames and themes to structure the news" (Paletz & Entman 1981, s. 20). Följden blir en ideologisk förening där mediernas tankevärld följer av "routine reliance on raw materials which are already ideological" (Fishman 1980, s.140).

Fishman analyserar nyhetsarbetet vid en amerikansk lokaltidning ur tre dimensioner: mediernas organisatoriska, normativa och ekonomiska logik. Han tvekar inte när det gäller institutionernas påverkanskraft: "news-workers heavily rely on the bureaucratic definition of the phenomena they report". Medier behöver byråkratier för att nyhetsarbetet i sig själv är byråkratiskt - bara en annan byråkrati kan möta mediernas behov av produktionsmaterial (Fishman 1980, s. 51ff, 140ff).

Därmed är vi inne på de institutionella aktörerna som en ytterligare förklaringsfaktor till kommunjournalistikens former och utfall. Men först ska vi sätta in denna förklaringsfaktor i en ram, relationen mellan mediala och institutionella aktörer.

4.6. Relationen journalister-källor

Relationen journalister-källor är ett kärt internationellt forskningsämne, speciellt på det angloamerikanska nationella planet. Beskrivningarna av förhållandet mellan parterna är påtagligt likartade både på individ- och organisationsnivå. I verk efter verk återkommer ordet symbios - redan hos Dan Nimmo (1964) - liksom formuleringen "mutual dependence". Cohen såg den ständiga och nära interaktionen mellan parterna och Sigal följde efter: "News is a consensual process /.../ within a context of shared values - conventions about news as well as conceptions of the newsmans's role" (Cohen 1963, s. 31; Sigal 1973, s. 180). En tysk forskare, Holger Mühlberger, uttrycker det på följande sätt på lokal nivå: "Berufliche Macht und politischer Einfluss stehen in einer Wechselbeziehung; sie bedingen sich gegenseitig". Åtta av tio lokalreportrar anger att de har "ausserdienstliche kontakte, zb am Stammtisch" med inflytelserika personer på orten (Mühlberger 1979, s. 112).

En kanadensisk grupp - Ericson m.fl. i *Negotiating Control, A Study of News Sources* (1989) - svarar för ett av de mer genomarbetade verken om offentliga källors strategier och om samspelet mellan parterna. De har visserligen studerat nationella rättsinstanser, men resultaten kan i flera stycken appliceras på lokala förhållanden. Teamet har inriktat sig på det informella samarbete och förhandlingsspel som de anser finns mellan journalister och källor, där man bollar önskemål och krav mellan sig. Källorna har idag genomgående en förebyggande och tillmötesgående strategi i stället för att leta motmedel på negativ publicitet - och nyckeln i en sådana strategi heter förtroende. Samtidigt socialiseras journalisterna in i byråkratin och blir mindre kritiska till det offentliga etablisemanget.

Bakom de informella relationerna finns formella filter: "Most modern bureaucracies /.../ recognize that a dual strategy is required for policing knowledge: informal relations based on trust and formal relations based on censorship". I strategins botten finns behovet att skapa kontroll inte bara över medborgare utan också över den interna organisationen och den yttre institutionella omgivningen (Ericson mfl 1989 s. 397ff).

Kanadensarnas teoretiska angreppssätt förefaller emellertid inte helt applicerbart på lokala svenska förhållanden. De diskuterar kontakterna mellan parterna efter två parametrar där en avser rumslig och en avser mental öppenhet och slutenhet och de illustrerar detta med en fyrfältare med fälten "secrecy, confidence, censorship, publicity" (Ericson m.fl. 1989 s. 9ff). I ett svenskt kommunhus är de öppna ytorna större - här rör sig reportrarna tämligen fritt med offentlighetslagstiftningen i ryggen.

Lokalpressen som konsensusinstrument framhålls av flera forskare: "The community press acts as a mechanism which seeks to maintain local consensus through the emphasis on common values rather than on the solution of conflict values" (Janowitz 1952, s. 11/60ff). Hans iakttagelser om lokal sammanhållning och konfliktdämpning stöds av senare forskning, inte minst den som Tichenor mfl (1980) presenterat.

Ekecrantz-Olsson (1994, s. 248) menar att det lokala framhävandet har ökat under årens lopp på svensk mark i alla fall. Ett tidigare gemensamt paradigm för medierna om samarbete över klassgränserna har förskjutits mot en "ganska kallhamrad allians" lokalt och regionalt mellan press, företag, politik och organisationer.

Egentligen räcker det att bara läsa ett opus om den lokala relationsproblematiken - Giebers och Johnsons artikel *The City Hall Beat* (1961). De sammanfattar på ett utmärkt sätt de villkor och mönster som gäller för kontakten mellan reportrar och källor i närsamhället:

- Det ömsesidiga beroendet
- Assimilering av medierna i den lokala offentlighetens verksamhet
- Gemensamma värderingar och gemensam nyhetssyn
- Enhetlig programmatisk inställning till det kommunala arbetet
- Konsensus-strävan om orten hos främst källor men även reportrar
- De nära personliga kontakterna

Författarna noterar att det är större socialt avstånd mellan reportrarna och deras redaktörer (och läsare) än vad det är till källorna. Det uppstår en "in-group loyalty" som också leder till att journalister blir rådgivare till beslutsfattarna. Det som skiljer parterna är synen på bevakarens roll - som en rak förmedlare av källutsagor eller som nyhetsväljare bland källornas material. Reportrarna har blivit "a part of the governmental process" där de två grupperna "find themselves mutually dependent"; formuleringar som vi känner igen från en rad senare forskare.

4.7. De institutionella aktörerna

Medielogikens andra sida - institutionernas och deras aktörers styrningsmöjligheter - är kanske den främsta orsaken till att sändaraspekten åter blivit aktuell i forskningen. "The return to the sender" återkommer som som ledord hos ett flertal författare.

En alltmer dominerande uppfattningen är att det är institutionerna och deras aktörer som styr förhållandet, även om vi kan hitta ett antal verk som följer den traditionella journalistsynen om medierna som den styrande parten, t ex Linsky (1986). Gans' dansmetafor är säkerligen den mest kända utsagan på detta tema: "Although it takes two to tango /.../ the sources do the leading" (Gans (1979, s. 116).

Leon Sigal såg tidigt den medieorganisatoriska dubbeleffekten, men noterade också de inbyggda psykologiska mekanismerna hos reportrar där uppslutningen till officiell rutininformation är ett sätt att hantera osäkerheten om vad som är nyheter. Arterton hävdar att beslutsfattare, i stället för att påverka själva nyhetsprodukten, strävar efter att begränsa spännvidden i tillgängliga ämnen och tolkningar utan att journalisterna ska uppleva något intrång i sitt sökande efter nyheter (Sigal 1973, s. 130; Arterton 1978, s.26f).

På svensk mark hävdade Lars Furhoff ständigt i sina skrifter att pressen svikit sina journalistiska principer och fallit till föga för källorna - och ägarna (t.ex. i Furhoff 1986, s. 42).

Med ett brett strukturellt perspektiv menade engelska kulturkritiker under 1970-talet att medierna är underkastade de institutionella makthavarna. Hit hör bla Stuart Hall med begreppet "primary definers" som innebär att det i grunden är källorna som anger och fastställer vad som är nyheter (Hall mfl 1978/93 s. 57ff).

Forskare med maktpolitiska utgångspunkter hamnar på samma sida. Således diskuterade norska maktutredningen i början av 1980-talet relationen mellan medierna och offentliga aktörer i sådana termer. Johan P Olsen framför i boken *Meninger och makt* att samhällets eliter använder medierna i högre grad än de själva blir kontrollerade. "De som har de viktigste kommandoposisjonene innen det politiske, økonomiske og sosiale liv, kan bruke massmedierna både til å samordne forholdet seg imellom, og til å påvirke menigmann. De kan sende ut prøveballonger. De kan forklare, og skape godtakelse av tiltak og hendelser. De kan skape bilder (images) av seg selv og andre". Institutionseliterna skapar nyheter och står till buds med stabila "tilførsellinjer" för nyheter och uppfattningar (Olsen 1980 s. 15, 38ff).

Den svenska maktutredningen har hakat på. I *Makten över tanken* hävdas att makthavarna använder sina nya kunskaper om journalisters arbetsvillkor för att utnyttja och manipulera dem, tex genom att bygga strategier på deras relativt schabloniserat sätt att bevaka (Petersson-Carlberg 1990 s. 246). Av ett par andra maktskrifter kan man dra slutsatsen att medierna och offentliga källor tillsammans skapar en egen maktsfär - det mesta som hänt i en av studierna var händelser och tillstånd, ofta förlagda till framtiden, som konstruerats gemensamt. Intressanta uppgifter i detta sammanhang är att myndigheter tillhandahåller en dryg fjärdedel av mediernas källor, samtidigt som medierna faktiskt själva utgör källa i lika stor grad. Tillsammans står dessa två kategorier för mer än hälften av alla källor (Ekecrantz-Olsson 1991 s. 5ff).

Forskning med inriktning på frågan om mediers makt i samband med val ligger i sina resultat nära den engelska kulturkritiska skolan. Asp konstaterar således att "medierna i stor utsträckning /håller/ sin inom de urvalsramar som partierna ställer upp" (Asp1988).

Hur går då tesen om starka och styrande institutioner ihop med hans slutsatser om mäktiga massmedier? Jo, det gäller makt på olika nivåer: makten över innehållet och makten över publiken (Asp 1986 s 340ff). Här finns likheter med Stuart Hall - medan den förre ser makten förlöpa i två steg, ser den senare makten i två plan, ett primär- och ett sekundärplan. Asp talar i annat sammanhang om osynlig och synlig makt (1991, s. 8).

Myndigheter beskrivs i allt större grad som propagandainriktade, bl.a. av Schlesinger (1989) och kanske tydligast av Sigurd Allern med norsk utgångspunkt i *Kildens makt* (1993). Herman och Chomsky menar i *Manu-*

facturing Consent (1988, s. 22) att institutionerna subventionerar medierna som därmed slipper kostnader för insamling av råmaterial.

Om vi går över på den lokala nivån är forskningen praktiskt taget helt samfäll - man tvekar ingalunda i sin bedömning att medierna backar upp sina institutioner och ledare. I det förmodligen tidigaste verket på området anser Janowitz (1952, s. 91) att lokalpressen står på rät linje med kommunens ledning och att de styrande utnyttjar deras arbetssits och använder dem i lokalsamhällets tjänst. "The problems of the reporter's relationship with his sources is even worse at the county and municipal levels", menar Chittick (1970, s. 91ff).

40 år efter Janowitz och på svensk mark blir slutsatserna ungefär desamma: kommunala politiker och tjänstemän söker genom aktiv mediestrategi kontrollera mediernas bild av lokalpolitiken inför medborgarna. Men det finns stora aktionsskillnader hos de undersökta beslutsfattarna: politiker är i allmänhet aktiva, kanslichefer defensiva och ekonomichefer passiva i sina kontakter. 85 procent av de tillfrågade politikerna, 66 procent av kanslicheferna men bara 12 procent av ekonomicheferna uppgav sig ha mediekontakter minst en gång i veckan. Samtidigt kvarstår det faktum att initiativ till kontakter oftast tas av journalister (Djerf-Pierre 1991 s. 245, 274ff).

När det gäller konkreta påverkansformerna är organiserade mediekontakter rutin idag, t.ex. presskonferenser och utskick av pressreleaser. Och man anordnar olika arrangemang som ska intressera medierna. Utvecklingen går dock mot mer direkta personliga kontakter i syfte att bygga upp en varaktig och förtroendefull relation (Petersson-Carlberg 1990 s. 166ff). Läckor spelar dessutom stor roll i dagens journalistik, enligt Hadenius-Weibull (1991), en tes som stöds i många amerikanska studier - praktiskt taget alla relationsstudier tar upp detta ämne.

I politiska institutioner florerar en rad olika stödformer för medierna, menar Ericson-teamet (1989 s. 182ff). Man tar fram särskilt material, står till tjänst med klippotek, filmar lämpliga sekvenser för tv och skriver uttalanden, s.k. one-liners och sound-bites för makthavare. Man lägger stor vikt vid nyhetsnäsan, dvs att känna av medielogikens och mediedramaturgens behov. Pressofficerarna är närmast "research assistants" till medierna. Kanadensarnas betoning av att ha speciella talesmän och presslokaler utgår dock från ett angloamerikanskt synsätt som knappast har någon svensk motsvarighet, i alla fall inte på lokal nivå.

5. Vad bevakar medierna inom den kommunala sektorn?

För att svara på frågan vad medierna rapporterar om - vilka ämnen och sakområden - får vi främst luta oss mot forskningsprojekt med några år på nacken. Aktuellt svenskt material saknas i stort sett, däremot finns det några nyare norska studier. I **tabell 1** jämförs uppgifter från kommunforskningen på 1970-talet, det sk Världsbildsprojektet och Sjölin (1985):

Tabell 1. Jämförelse av den svenska pressens bevakning av kommunala verksamhetsområden (procent)

Undersökning/ Verksamhetsområde	VBP60	VBP72	KF 79	Sjölin 85
Central verksamhet	-	-	8	15
Fritid och kultur	13	12	(23)	18
Planering och bostäder	21	29	22	17
Sjukvård	7	9	12	-
Skola	20	15	7	7
Socialt inkl barn/äldre	24	15	10	17
Teknik inkl miljövård	8	13	12	18
Övrigt	7	7	6	8
Summa	100	100	100	100

VBP: Världsbildsprojektet (Datauppgifter från Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst, SSD, Göteborg). KF: Kommunalforskningsprojektet 1979 (Data från SSD). Sjölin: Sammanställning/bearbetning från Sjölin 1985, s 152. (Obs sjukvård ingår ej). Uppgifter från 1966 års kommunal forskningsprojekt har inte varit möjliga att få fram inom studien.

Först ska påpekas att jämförelsen döljer vissa svagheter som främst beror på metodskillnader. Världsbildsprojektet hänförde centrala frågor, t.ex. kommunstyrelseärenden, till deras ursprungliga sakområden. Det är också svårt att översätta undersökningarnas delvis olika indelningar i verksamhetsområden till varandra. För att få jämförbarhet har därför indelningarna normerats, tex genom sammanslagning av sakområden.

Vad visar sammanställningen? Om vi utgår från den senaste studien kan vi notera att centralförvaltning, planering, fritid/kultur, social omsorg och teknisk service grovt sett svarar för varsin sjättedel av kommunjournalistiken (Sjölin 1985, s. 152). Däremot ligger skolbevakningen på en låg nivå, särskilt i jämförelse med de äldre undersökningarna.

Att skolfrågorna hade större betydelse tidigare kan möjligen förklaras med det faktum att de studerade tidpunkterna innehöll skolreformer. Överhuvud taget måste vi beakta utvecklingsfaktorer när vi jämför över tid. Således är det helt naturligt att planerings- och bostadsfrågorna fick högre värden på 1960- och 70-talen som utgjorde en expansiv utbyggnadsperiod i kommunerna. Flera områden visar samtidigt god stabilitet, tex fritids- och kulturfrågorna, kommunaltekniken och sjukvården.

Världsbildprojektet har avsatt flera rapporter med jämförelser av bevakningen över tid. I en studie (Johansson & Wiklund 1981 s. 258f) hävdas att rapportering från politiska organ (gäller både riks- och lokal nivå) minskade mellan 1912 och 1972, medan bevakningen av myndigheter och förvaltningar ligger på samma nivå under denna period. I en annan studie, *Bilden av Sverige* (Westerståhl & Johansson 1985 s. 67ff), noteras stora förändringar

inom riks- och storstadsmedierna på 1960-talet. Efter en tidigare i stort sett oförändrad nyhetsvärdering och nyhetsideologi - och därmed sakområdesindelning - ändras nu riks/storstadsmediernas synsätt och innehåll. Det blir färre nyheter om brott och olyckor liksom om kyrkan och mer om ekonomi, sociala frågor och miljö. Landsortspressen förändrar sig dock mycket långsammare.

En aktuell studie finns dock att redovisa på svensk mark, även om den gäller redaktionella uppdrag i stället för utbud och innehåll. Här uppstår avvikelser från tidigare studier främst bär det gäller fritid/kultur och planering med klart lägre värden än tidigare samt skolan med höga värden i paritet med den äldre forskningen. Plan- och byggbevakningens låga nivå kan förklaras med att det byggs mycket mindre på 1990-talet och skolintresset sannolikt med en bred debatt om nedskärningar inom denna sektor (Larsson 1994 s. 107ff).

I nyare norsk forskning om lokalpress framgår att den kommunala (central) administrationen får störst uppmärksamhet, följt av skola och social- och sjukvård. Sett till sektorernas omfång och omslutning är administrationen klart överrepresenterad medan omsorgerna är underrepresenterade. I små aviser får även kommunaltekniska frågor framträdande utrymme. Och även om kommunstoffet bibehållt sin andel av det redaktionella materialet under senare år har det koncentrerats i antal frågor (Roppen 1991, s. 134f; 1992 s. 120).

Går vi så över till publikens värdering finner vi att styrelserferat och politiska kommentarer appellerar mindre än bevakning av sakområden och aktiviteter. I stort sett alla sakområden - i första hand sjukvård/äldreomsorg, sociala frågor, miljövard, fysisk planering och skolfrågor i nu nämnd ordning - når högre värden än styrelserferaten som kommer långt ner på listan. Däremot finns stora skillnader mellan mäns och kvinnors intresseinriktning, sammantaget dock att "kvinner er minst like ivrige lesere av de lokale dagsavisene som mennene" (Høst 1990 s. 141).

Vi kan alltså misstänka att publikens intressen inte stämmer så bra med mediernas innehållsmässiga prioritering. Holmlövs alternativa tes gäller således före hans huvudtes om relevans. Forskarnas traditionella utgångspunkt - där kommunal journalistik studeras utifrån nämnd- och styrelseärenden - är alltför snäv för att bedöma publikrelevansen.

Några forskare har valt andra sätt att kategorisera nyhetsarbetet. I en tysk studie prövar Thomas Wilking en tematisk indelning i tre "Themendimensionen" - nämligen omvärld och miljö, försörjning (teknisk, social och kulturell infrastruktur) samt arbete och näringsliv. Av dessa får försörjningstemat störst utfall och utrymme. Intressant är hans begrepp serviceupplysningar, t.ex. material om möten och evenemang, öppettider, tipsinriktad information och personalia. Denna typ av artiklar uppgår till runt 30 procent av pressens textomfång - allt gäller givetvis inte kommunala frågor (Wilking 1990 s. 90ff).

6. Avslutning

Forskningen är relativt enig i sina analyser av vilka faktorer som påverkar mediernas lokala nyhetsbevakning - främst nyhetsvärdering, de organisatoriska aspekterna och den allt viktigare källproblematiken. Marknads-situationen tillhör också en faktor där merparten av forskarna samspelar. Oenig verkar man emellertid vara när det gäller frågan om människors intresse för de kommunala frågor i medierna.

Två slutsatser står klara. För det första saknas enhetliga begrepp och termer för studierna av den kommunala journalistiken. Det är svårt att jämföra när 'kommunen' har olika betydelse. För det andra saknas en helhetsbild, ett samlat grepp. Sjölin (1985) har denna vällovlige ansats när han vill spegla mediernas *bild* av kommunalpolitiken, men han återgår efter försök att definiera begreppet bild och bilddelar till faktorerna sakfrågor och ärenden.

Överlag kan man säga att den forskning som genomförts har varit begränsad inte bara till omfång utan även till angreppssätt. "The investigations have been characterized by a markedly empirical orientation and a lack of theoretical connection. Much time has been devoted to preparing tables and calculating correlations and comparatively little time to giving a uniform frame of reference and of interpretation to the result presented" (Svendsen-Weibull 1977 s. 58).

Referenslista

- Alström, Börje & Östlund, Ingrid (1994): Nyhetsarbetets villkor i olika medier, i Nohrstedt, Stig Arne (red); En nyhetsdag. Örebro: Högskolan i Örebro
- Asp, Kent (1986): Måktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning. Stockholm, Akademilitteratur.
- Asp, Kent (1987): Rikspolitik och kommunalpolitik - valrörelsernas utrymme i svensk dagspress 1956-1985, i Folkstyrelsens villkor. Stockholm (SOU 1987:6).
- Asp, Kent (1990): Medialisering, medielogik, mediokrati., i Nordicom-information nr 4-90. Göteborg, Nordicom.
- Bakke, Audun (1984): Kommunaljournalistikk. Institutt for journalistikk Fredriksstad
- Birgersson, Bengt Owe (1969): Det kommunala kommunikationssystemet. Stockholm, Kommunalforskningsgruppens avhandlingsserie nr 11
- Birgersson, B. O. mfl (1971): Kommunal självstyrelse II. Medborgarna informeras, kap 2-3. Stockholm, Almqvist & Wiksell.
- Brantgärde, Lennart, Alfredsson, I., Sjölin, M. (1981): Kommunalpolitik, massmedier och medborgare. Studier av kunskaper, mediautbud och förutsättningar för lokal opinionsbildning. Stockholm, Ds Kn 1981:13
- Djerf, Monica & Pierre, Jon (1991): Massmedierna som omvärld: De kommunala beslutfattarnas relation till massmedierna, i Pierre, J. (red): Självstyrelse och omvärldsberoende. Lund, Studentlitteratur.
- Cox, Harvey & Morgan, David (1974): City Politics and the Press; Journalists and the Governing of Mercyside. Cambridge University Press
- Dunn, Delver (1969): Public Officials and the Press. Reading, MA: Addison-Wesley
- Eide, Martin & Hernes, Gudmund (1987): Dod og pine. Om massmedia og helsepolitikk. Oslo, Fafo.
- Ekecrantz, Jan & Olsson, Tom (1991): Så sant som det är sagt. Källor och konstruktioner i journalistiken. Stockholm, SIM
- Ericson, Richard V., Baranek, P., Chan, J. (1989): Negotiating Control. A study of News Sources. Milton Keynes/London, Open University Press.
- Fishman, Mark (1981): Manufacturing the News. Austin: University of Texas Press
- Flodin, Bertil (1993): Samhällskommunikation under 1980-talet. Göteborg: JMG.
- Franklin, Bob & Murphy, David (1991): What news? The Market, Politics and the Local Press. London: Routledge
- Furhoff, Lars (1963): Pressens förräderi, Stockholm, Bonniers.
- Furhoff, Lars (1986): Makten över journalistiken. Stockholm: Natur och Kultur
- Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe (1965): The structure of Foreign News. Journal of Peace Research, 1965:2.
- Gans, Herbert J. (1980): Deciding What's News. New York, Vintage Books.
- Gieber, Walter (1964): News Is What Newspaperman Make It, i Dexter-White (ed): People, Society and Mass Communication, New York, Macmillan
- Gieber, Walter & Johnson, Walter (1961): The City Hall Beat; A Study of Reporter and Source Roles, i Journalism Quarterly 94:37-53.
- Gustafsson, Karl Erik & L. Weibull (1992): Mått på medier. Lund, Studentlitteratur.
- Hadenius, Stig & Weibull, Lennart (1991): Sensationsjournalistik eller nödvändig granskning? Stockholm, SIM
- Hedman, Love (1990): Lokala radio- och tv-mediers funktioner, i Gustafsson, K E (red): Lokal mediestruktur och lokal medietveckling. Göteborg, Handelshögskolan.
- Holmlöv, PG (1978): Lokalpressen och kommunalpolitiken. Hur kommunalpolitik rapporteras av journalister och bedöms av läsare. Stockholm, Ek. Företagsinstitutet.
- Høst, Sigurd (1990): Lesing av fosskjellige typer stoff i lokale dagsaviser, i Roppen (red): Seminar om kommunal journalistikk. Volda, Moreforskning, pm.
- Høst, Sigurd (1992): Avisens dekning av kommunene, i Dypvik (red): 4. seminar om kommunaljournalistikk. Volda, Moreforskning, pm
- Janowitz, Morris (1952/67): The Community Press in an Urban Setting. Chicago: The University of Chicago Press
- Johansson, Folke & Wiklund, Daniel (1981): Competition and newspaper content. Sweden 1912-1972, i Rosengren, K E (red): Advances in Content Analysis. London: Sage

- Kepplinger, H M, red (1979): *Angepasste Aussenseiter; Was journalisten denken und wie sie arbeiten.* München. Verlag Karl Alber
- Larsson, Larsåke (1994): *Mediernas bevakning av lokal offentlig verksamhet*, i Nohrstedt, Stig-Arne (red): *En nyhetsdag.* Örebro: Högskolan i Örebro
- Lindblad, Anders (1983): *Lokal radio och TV - en analys av publikstruktur och deltagande.* Umeå: Sociologiska institutionen.
- Linderoth, Sven (1981): *Från konkurrens till monopol. En studie av lokal politisk och ekonomisk journalistik.* Malmö: Dialog.
- March, James G, & Olsen, Johan P (1989): *Rediscovering Institutions.* New York, Free Press
- Murphy, David (1976): *The silent watchdog; The press in local politics.* London: Constable
- Nohrstedt, Stig-Arne & Ekström, Mats (1994): *Ideal och verklighet; Nyhetsjournalistikens etik i verkligheten.* Örebro: Högskolan i Örebro
- Nymo, Birger (1982): *Lokalaviser og lokalpolitikk.* Oslo, Institutt for presseforskning, pm.
- Olsen, Johan P. (red) (1980): *Meninger och makt.* Oslo/Bergen, Universitetsforlaget.
- Pierre, Jon (1992): *Mer självstyre men mindre autonomi? Kommunernas självstyrelse i förändring*, i *Forskning om den offentliga sektorn.* Stockholm, Norstedts.
- Petersson, Olof & Carlberg, Ingrid (1990): *Makten över tanken*, Stockholm, Carlssons.
- Rohr, Robert (1979): *Auf Abruf bereit; Lokaljournalisten bei der Arbeit*, i Kepplinger H M red: *Angepasste Aussenseiter; Was journalisten denken und wie sie arbeiten.* München. Verlag Karl Alber
- Roppen, Johann (1991): *Kva stå i avsia.* Volda, Moreforskning.
- Roppen, Johann (1992): *Journalistikk og ålmen samtale, eit perspektiv på norska bygdeblad.* Bergen, pm (lic-avhandling).
- Schlesinger, Philip (1989): *From production to propaganda?* i *Media, Culture and Society*, Vol. 1989:11
- Severinsson, Ronny (1994): *Tidningar i konkurrens; Dagstidningars agerande på lokala läsarmarknader i Västergötland 1950-1985.* Göteborg: JMG
- Sjölin, Mats (1985): *Kommunalpolitiken i massmediernas spegel. En studie av dagspressens och lokalradions bevakning av fem kommuner.* Lund, Dialogos.
- SOU 1975:78-Weibull, Lennart: *Pressens funktioner i samhället. En forskningsrapport från 1972 års pressutredning.* Stockholm 1975.
- SOU 1987:6: *Folkstyrelsens villkor, so ovan Asp*
- SOU 1990:44: *Demokrati och makt i Sverige.* Stockholm 1990
- SOU 1994:94 *Dagspressen i 1990-talets medielandskap. En expertrapport från Pressutredningen -94.* Stockholm 1994
- Strid, Jan (1989): *Dagspressinnehållets viktighet*, i Weibull-Björkqvist 1989, se nedan
- Svendsen, Erik Nordahl & Weibull; Lennart (1977): *Mass Communications and Politics in Local Society*, i Berg mfl (red): *Current Theories in Scandinavian Mass Communication Research*, Grenaa, GMT
- Svendsen, Erik Nordahl (1979): *Avisen i lokalsamfundet. Lokalmonopol-undersøgelsen 2.* Århus, Institut for Presseforskning
- Sørbo, Jan Inge (1991): *Offentleg samtale.* Oslo, Samlaget
- Tichenor, J., Donohue, G., Olien, C. (1980): *Community Press & the Press.* London: Sage
- Tucman, Gaye (1978): *Making News.* New York, Free Press.
- Weibull, Lennart (1983): *Tidningsläsning i Sverige.* Stockholm, LiberFörlag/Publica
- Weibull, Lennart (1989a): *Lokal-Tv bland andra medier*, i Roe, K., L. Weibull: *Vad gör kabel-TV i Sverige?* Lund, Studentlitteratur.
- Weibull, Lennart (1989b): *Läsarforskning för 1990-talet*, i Weibull-Björkqvist 1989
- Weibull, Lennart & Björkqvist, Karin (1989): *Dagspressen och dess läsare.* Stockholm, Almqvist & Wicksell International
- Weibull, Lennart & Björkqvist, K. (1990): *Den lokla dagspressens publik*, i Gustafsson K E (red): *Lokal mediestructur och lokal medieutveckling.* Göteborg, Handelshögskolan
- Westerståhl, Jörgen & Johansson, Folke (1985): *Bilden av Sverige.* Stockholm: SNS
- Wilkning, Thomas (1990): *Strukturen lokaler Nachrichten; Eine empirische Untersuchung von Text- und Bildberichterstattung.* München: KG Saur.
- Övriga källor:*
- Datauppgifter från Världsbildsprojektet och 1979 års Kommunforskningsprojekt, Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst, SSD, Göteborg

1997-03-12

PUBLIKATIONER UTGIVNA AV INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK OCH MASSKOMMUNIKATION (JMG)

Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) har två publikationsserier:

- **JMG:s bokserie:** Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation
- **JMG:s arbetsrapportserie:** Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation

Redaktörer för JMG:s bokserie och arbetsrapportserie är professorerna Kent Asp och Lennart Weibull. Publikationer i de två serierna säljs genom institutionens försorg. Beställningar kan ske på den talong som finns efter publikationsförteckningen.

Mellan 1991 och 1994 utgavs även en särskild rapportserie. Titlarna i den finns förtecknade separat.

JMG:s bokserie

Göteborgsstudier i masskommunikation (1980 -- 1990)

1. Lennart Weibull (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm, Liber. 521 sid.
2. Anders Ohlsson (1989) *Politiska nyheter till nytta och nöje*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm. 350 sid.
3. Lennart Weibull, Karin Björkqvist (1989) *Dagspressen och dess läsare*. Stockholm, Almqvist&Wiksell International. (slut)

Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation (1990 --

1. Robert Burnett (1990) *Concentration and Diversity in the International Phonogram Industry*. (slut)
2. Roger Wallis (1991) *Internationalisation, Localisation & Integration*. Pris: 200 kronor. 281 sid.
3. Ronny Severinsson (1994) *Tidningar i konkurrens. Dagstidningarnas agerande på lokala läsarmarknader i Västergötland 1950 - 1985*. Pris: 200 kronor. 278 sid.
4. Bo Reimer (1994) *The Most Common of Practices. On Mass Media Use in Late Modernity*. Almqvist & Wiksell International. Stockholm. (slut)

5. Ulf Wallin (1995) *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*. Pris: 200 kronor. 271 sidor.
6. Lennart Weibull och Charlotta Kratz (red) (1995) *Tidningsmiljöer. Dagstidningsläsning på 1990-talet*. Pris: 210 kronor. 216 sidor.
7. William Borden (1995) *Power Plays. A Comparison Between Swedish and American Press Policies*. Pris: 200 kronor. 323 sidor.
8. Admassu Tassew (1995) *Reporting a Pandemic. A Comparative Study of AIDS News Coverage in African and European Dailies*. Pris: 200 kronor. 235 sidor.
9. Monika Djerf Pierre (1996) *Gröna nyheter. Miljöjournalistiken i televisionens nyhetessändningar 1961 - 1994*. Pris: 275 kronor. 486 sidor.

JMG:S RAPPORTSERIE (avslutad 1994)

Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) *Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983*. (slut)
2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) *Läsvanor och Läsintressen. 1979-1983*. (slut)
3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) *Annonbladsläsning i Sverige*.
4. Ronny Severinsson (1985) *Publiken möter kabel-TV*. (slut)
5. Lennart Weibull (1985) *Närradiolyssnandet i Stockholm 1984*. (slut)
6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) *Dagspress på arbetsplatsen*.
7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHÄ-rapport 985:13)
8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) *Mediesverige 1986*.
9. Bo Reimer (1986) *Läsaren och tidningen*.
10. Rutger Lindahl (1986) *Nyheter om mordet på Olof Palme*.
11. Monika Djerf (1986) *Funktioner hos kabel-TV*.
12. Anders Ohlsson (1986) *Att svara eller inte svara - det är frågan*.
13. Ronny Severinsson (1987) *Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel*.

14. Ingela Strid och Lennart Weibull (1988) *Mediesverige 1988*.
15. Ronny Severinsson (1989) *Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland*.

Rapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (avslutad 1994)

1. Emanuelsson, Eva & Karlsson, Kristina (1991) *Informatörer inför 90-talet*.
Pris: 90 kronor.
2. Wallin, Ulf (1991) *Bilden av EG*.
Pris: 120 kronor.
3. Wallin, Ulf (1992) *EG - Hot eller löfte? Argument i dagspress, radio och TV för och emot svenskt EG-medlemskap*.
Pris: 100 kronor.
4. Flodin, Bertil (1993) *Samhällskommunikation under 80-talet. En kunskapsöversikt*.
Pris: 150 kronor.
5. Severinsson, Ronny (red), (1995) - *Studier i medielandskapet. Ett urval av analyser genomförda på uppdrag av Pressutredningen -94*.
Pris: 200 kronor.

Arbetsrapporter

Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation (1980 -- 1990) (Pris: 60 kr + moms och porto)

1. Lennart Weibull (1984) *Trender i massmedieanvändningen*.
2. Bo Reimer (1985) *Tidningsläsning i södra Halland*.
3. Lennart Weibull (1985) *Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984*.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) *Sport i medierna*.
5. Lennart Weibull (1985) *Masskommunikationen i Sverige. Några reflektioner om läget 1985*.
6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) *Internaliserad kultur. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier*.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) *Milestones in Mass Communication Research: Media Effects. A Review Essay*.
8. Bo Reimer (1985) *Values and the Choice of Measurement Technique. The Rating and Ranking of Postmaterialism*.

9. Lennart Weibull (1986) *Press, radio, TV och nya medier i Japan.*
10. *Nyhets spridningen om mordet på statsminister Olof Palme.* En sammanställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986.
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) *Kassettidningsläsning på Gotland.*
12. Lennart Weibull (1986) *Massmediernas framtida utveckling.*
13. Ronny Severinsson (1986) *Tidningsläsning i Södermanland.*
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) *Tidningsläsning i Kalmar län.*
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). *Läsvanor 1986.*
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). *Maps of Culture: Macro and Micro.*
17. Maria Elliot (1986). *Allmänhetens syn på massmediernas trovärdighet.*
18. Lennart Weibull (1986) *Tendenser i svensk dagstidningsläsning.*
19. Bo Reimer (1986) *Social Space and the Structuring of Communication Processes.*
20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) *Actions and Reactions - the Nordic Countries in Age of Satellite Broadcasting.*
21. Lennart Weibull (1987) *Massmediernas räckvidd 1985/86.*
22. Ronny Severinsson (1987) *Dagspressutvecklingen i Västergötland.*
23. Keith Roe (1987) *The Swedish Moral Panic over Video 1980-84.*
24. Bo Reimer (1987) *Dagens Nyheter i västra Sverige.*
25. Ann-Marie Hellerström (1987) *Lokal-TV- ett reellt alternativ till satellit-TV.*
26. Ronny Severinsson (1987) *Skaraborgspressens innehåll 1950-1985.*
27. Ronny Severinsson (1987) *Tidningsläsning i Essunga, Götene och Vara.*
28. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland - presentation av en läsarundersökning.*
29. Bo Reimer (1988) *Reading Postmaterialism.*
30. Lennart Weibull (1988) *Publicistisk sed.* Ett forskningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse för svensk journalistik.

31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) *Läsvanestudien 1986*. Huvudresultat och metodjämförelse.
32. Magnus Anshelm (1988) *Sverige - nu - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar*.
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) *Palme i amerikanska ögon*. En studie av den amerikanska pressens behandling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.
34. Magnus Anshelm (1988) *Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern*.
35. Ingela Strid (1988) *Svenska folkets intressen 1973-1982*. En sekundärbearbetning av Testologens mätningar av intressen.
36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) *Mått på mätning - En förundersökning av fördelningssegenskaper och stabilitet hos linje- och kategoribaserade mått*.
37. Britt Börjesson (1988) *Brott och publicitet*. Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.
38. Lennart Weibull (1988) *Rapport från kontaktresa till Uruguay 10-22 april 1988*.
39. Gunilla Jarlbro (1988) *En kvalitativ studie av hur människor upplever tidningsinnehåll*.
40. Monica Löfgren (1988) *Kabel-TV i Göteborg*.
41. Lennart Weibull (1988) *Lokal-TV via kabel*. Synen på en ny kanal bland andra medier.
42. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Värmland*. Presentation av en läsarundersökning från våren 1977.
43. Keith Roe (1988) *Adolescents' VCR Use: How and Why*.
44. Monika Djerf (1989) *Finns det funktionsdimensioner i medieanvändningen? En faktoranalys*.
45. Karin Björkqvist (1989) *Det politiska tidningsvalet*.
46. Magnus Anshelm och Jan Strid (1989) *Läsvanor och läsintressen*.
47. Monika Djerf (1989) *Massmedier och beslutsfattare: en litteraturstudie*.
48. Britt Börjesson (1989) *Pressens självsanering*. Ett regelsystems framväxt.
49. Magnus Anshelm (1989) *Mediebarometern resultat från 1988/89*.

50. Lennart Weibull (1989) *Rapport från en andra kontaktresa till Uruguay. Om massmedier, utbildning och forskning i social kommunikation samt Instituto Comunicacion y Desarrollo.*
52. Monica Löfgren (1989) *Nyhetstidningen 8 sidor - innehåll, spridning och läsning.*
53. Keith Roe (1989) *Notes on the Concept of Aggression and its (Mis) Use in Media Research.*
54. Charlotta Kratz (1989) *Tidningsläsning i Kalmar och på Öland.*
55. Catharina Kisch och Mikael Stoltz (1989) *City 103 och dess lyssnare - en undersökning om lyssnandet på svenska arbetsgivareföreningens närradiostation i Göteborg.*
56. Karin Björkqvist (1990) *Mediebarometern under åttiotalet.*
57. Roger Wallis (1990) *Music, music everywhere, and so much of it the same...*
58. Charlotta Lekvall och Patrik Vult von Steyern (1990) *City 103 och tre livsstilar.*
59. Margareta Melin (1990) *Kommunaktuellt - studier av tidningens spridning och abonnenternas läsvanor.*
60. Maria Elliot (1990) *Förtroendet för medierna.*
61. Keith Roe (1990) *Never Has so Much Been Written by so Many about so Few, or, Why Youth Research?*

Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (1990 -
 (Pris: 80 kr + moms och porto)

1. Ronny Severinsson (1990) *Massmedier, allmänhet och flyktingfrågor i Sverige och Sjöbo. En fallstudie på Sjöbo.*
2. Ronny Severinsson (1990) *Tidningsläsning i Nordvästra Skåne.*
3. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning.*
4. Bo Reimer (1990) *Kulturdiskussioner - Inlägg i tre eviga debatter.*
5. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i Jönköping. En presentation av en läsarundersökning.*
6. Charlotta Kratz (1991) *Verklighetsval och kapital. En studie av det ekonomiska och det kulturella kapitalets betydelse för läsningen av stockholmstidningar utanför Stockholm.*

7. Deanna Hultman (1991) *Dynamisk public relations*. En explorativ studie av Public Relations i fyra företag.
8. Admassu Tassew (1991) *Public service broadcasting concept and practice: a preliminary overview of the ideals and some swedish experience*.
9. Ronny Severinsson (1991) *Tidningsvanor i Gästrikland 1989*. Presentation av en läsaruundersökning.
10. Lennart Weibull (1991) *Publik och medier i samspel*. En analys gjord för MedieSverige 1991.
11. Monica Löfgren (1991) *Massmediernas räckvidd 1979 - 1990*.
12. Lennart Weibull (1991) *Masskommunikation som ämnesområde*. Ett försök till empirisk bestämning.
13. Charlotta Kratz (1991) *Tidningsläsning i Södra Halland 1990, jämförelser med situationen 1984*.
14. Margareta Melin (1991) *Från kulturteori till journalistkultur*. En litteraturöversikt över diskussionerna kring kulturbegreppet.
15. Charlotta Kratz (1991) *Från icke-läsare till allätare*. Fyra läsartyper i Stockholm och i landsorten.
16. Kent Asp (1992) *Partiskheten i Sveriges Radios och TV4:s nyhetsprogram under 1991 års valrörelse*.
17. Ronny Severinsson (1992) *Med eller utan prenumeration i Eskilstuna och Katrineholm*. Presentation av en läsaruundersökning från hösten 1990.
18. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Mediebarometern 1979-1991*.
19. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Dagspress och medievanor*. En analys av läsvanestudien 1991.
20. Lennart Weibull och Karl Erik Rosengren (1992) *Swedes' view of the world*. A Descriptive Report from the First Two BALTICOM Surveys.
21. Monica Löfgren Nilsson (1992) *Kvinnligt, manligt, journalistiskt - journalisters syn på nyhetsvärdering*.
22. Monika Djerf-Pierre (1992) *A Toaster With Pictures*. The Evolution of American Broadcasting 1921-1991.
23. Charlotta Kratz (1992) *En fråga om smak*. Om stabila och rörliga gruppers kulturella preferenser.

24. Thomas Östberg (1992) *Sportjournalistik - en analys av fyra dagstidningar 1961 - 1991.*
25. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Mediebarometern 1979 - 1992.*
26. Carin Nilsson, Åsa Widgren (1993) *Videotex - massmedium eller ej? En litteraturstudie och begreppsanalys.*
27. Margareta Melin (1993) *Var finns kvinnorna? En analys av manligt och kvinnligt i kurslitteraturen vid Journalisthögskolan i Göteborg.*
28. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Läsvanestudiens mått på läsvanor.* En analys av två mått på läsvanor.
29. Gunilla Jarlbro (1993) *HIV-aktuellt - En läsarundersökning.*
30. Monica Löfgren Nilsson (1993) *Klimat och kön - Journalisters bedömningar av arbetsklimatet på nyhetsredaktioner.*
31. Bengt Carlsson, Inger Lindstedt, Lennart Weibull (1993) *Studieresa till amerikanska högskoleutbildningar i journalistik, medier och kommunikation - En personlig reserapport.*
32. Håkan Hvitfelt, Lennart Weibull (1993) *Pendeln har svängt - En reserapport från Kina.*
33. Ulf Wallin (1993) *Den franska folkomröstningen - En analys av rapporteringen om den franska folkomröstningen om Maastrichtfördraget i svensk press, radio och TV samt i övriga nordiska länders press.*
34. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Tidningsläsning i Luleå och Kiruna.* Presentation av en läsarundersökning.
35. Tomas Andersson (1994) *Jönköpings-Posten och Smålandsposten - två småländska tidningsstrategier.*
36. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Mediebarometern 1979 - 1993.*
37. Bengt Johansson (1994) *Att studera massmediernas innehåll.* En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation.
38. Maria Edström, Maria Jacobson (1994) *Massmediernas enfaldiga typer .* Kvinnor och män i mediebruset den 17 mars 1994.
39. Ingela Wadbring, Lennart Weibull (1994) *På konsumenternas sida.* En analys av hur konsumentfrågorna speglas i göteborgspresen.

40. Bo Reimer (1994) *Kulturell identitet och massmedieanvändning på Åland.*
41. Olof Hultén, Carin Nilsson (1994) *Det svenska TV-utbudet 1987 och 1993 .* Undersökning av sändningstid och programkategorier.
42. Kent Asp (1994) *Medieval 94'.* Anförande vid Folkrorelsernas Medieforum torsdagen den 20 oktober 1994 (framfört i urval). Forskningsprogrammet Journalistik och demokrati - studier kring mediekvalitet.
43. Margareta Melin (1995) *Can Women Become Cowboys? The Importance of Journalist Education for the Professional Ideal Among Swedish Journalists.*
44. Margareta Melin (1995) *Female Educators and Male Craftsmen? The Professional Ideals Among Swedish Journalists.*
45. Ingela Wadbring (1995) *Sista ordet är inte sagt än!* - en analys av läraernas syn på jämställdhet vid journalistutbildningen i Göteborg.
46. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Tidningsläsning i Gästrikland.*
47. Gunilla Jarlbro (1995) *Barn, ungdom och reklam.*
48. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Mediebarometern 1979 - 1994.*
49. Lennart Weibull (1995) *Journalister om Journalisten.* Redovisning av en läsarundersökning från hösten 1994.
50. Kent Asp (1995) *Kommersialiserade TV-nyheter - på gott och ont.* En jämförande undersökning av Rapport TV2 och Nyheterna TV4.
51. Monica Löfgren Nilsson (1995) *"Pennskaften" Female Journalists in Sweden.*
52. Gunilla Jarlbro (1995) *Våldsbrott i svensk press.* En jämförelse mellan åren 1983 och 1993.
53. Jakob Bjur och Jörgen Thörnqvist (1995) *Samma röster med nya ansikten.* En studie av Rapportens innehålls-, form- och presentationsmässiga förändring över en tioårsperiod med tyngdpunkt på begriplighet.
54. Dino Viscovi (1995) *Med Loket mot framtiden.* Om unga arbetarklassmän, invandrare, EU och massmedier.
55. Ingela Wadbring (1995) *Tidningsläsaren - vem är det?* En analys av olika gruppers tidningsanvändning.
56. Marina Ghersetti (1996) *Jakten på den försvinnande publiken.* Om besök och besökare på svenska biografer.

57. Kent Asp (1996) *Sverige bilden i TV-nyheterna*. En undersökning av Stockholmsdominansen i Rapport (1986 - 1995) och Nyheterna (1991 - 1995).
58. Lennart Weibull (1996) *Bio, film och samhälle 1995*. En analys av svenskarnas biobesök, filmpreferenser och syn på film och samhälle.
59. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug - en litteraturoversigt ud fra et humanistisk-samfundvidenskabeligt perspektiv*.
60. Ylva Brune (1996) *Vålberg i nyheterna - en kamp mellan tolkningsmönster*.
61. Karin Björkqvist Hellingwerf (1996) *Mediebarometern 1979 - 1995*.
62. Ingela Wadbring (1996) *Den journalistiska vägen - vadan och varthän?* En studie om kvinnliga och manliga journaliststudenter i Göteborg.
63. Ylva Brune (1996) *Svenskar, invandrare och flyktingar i rubrikerna*.
64. André Jansson (1996) *TV-tittarna och det lokala rummet* - En studie av den sociala positionens betydelse för kanalpreferenser och självuppfattning.
65. Bo Reimer (1996) *Inte utan relevans* - Om ungdomars användning av massmedier.
66. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug i hverdagslivet* - en kvalitativ interviewundersøgelse om ti menneskers computer- og Internetbrug i privatsfären.
67. Ebba Sundin (1997) *Barn och massmedier* - En forskningsöversikt.
68. Monica Löfgren Nilsson (1997) *Hon och han i journalistutbildningen* - Ett pedagogiskt projekt.
69. Bertil Flodin (1997) *Medborgarna och EU-informationen* - En studie av inställning, aktivitet och kunskap hos svenska folket inför folkomröstningen 1994.
70. Maria Edström (1997) *Kön och journalistik - att utvidga medieverkligheten*. En litteraturöversikt.
71. Larsåke Larsson (1997) *Forskningsöversikt - Kommunjournalistik*.

BESTÄLLNINGAR

Till institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)
Sprängkullsgatan 21
411 23 GÖTEBORG
tel: 031 - 773 12 17
fax: 031 - 773 45 54

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG):

JMG:S bokserie

Titel	Författare	Nummer
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

JMG:s arbetsrapportserie

Titel	Författare	Nummer
.....		
.....		
.....		
.....		

Namn:.....

Adress:.....

.....

.....